

регуляторних вимог і, крім того, до певної міри, відображає скептицизм стосовно ефективності цілеспрямованого регуляторного втручання.

Список використаних джерел:

1. Laughlin R. Environmental Disturbance and Organizational Transitions and Transformations: Some Alternative Models / Richard C. Laughlin// Organizational Studies. – 1991. – Vol.12, Issue 2. - p. 209-232
2. Sieber S. Fatal Remedies:The Ironies of Social Intervention (International Cryogenics Monograph Series) / S. Sieber. – N-Y City:Springer, 1981. - p.187-190
3. Teubner G.The Autonomy of Law: An Introduction to Legal Autopoiesis in Jurisprudence / (G. Teubner, R. Nobles, D. Schiff [D. Schiff and R. Nobles (eds.)]// Jurisprudence. – Ch.19. - London: Butterworth, 2003. – p.234

УДК159.923.35:336.741.28:658.14/.17

Скакальський Ю. С.

*к.е.н., старший викладач кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
ДВНЗ «Київський національний університет імені Вадима Гетьмана»*

Вплив ментальних пасток на оцінку майбутніх грошових потоків підприємства

Однією з основних проблем сучасного фінансового менеджменту є коректна оцінка майбутніх грошових потоків. Більшість існуючих методів фінансового прогнозування базується на ретроспективному аналізі даних (казуальне прогнозування, екстраполяція, метод ковзної середньої тощо), або на експертних оцінках (опитування, метод Делфі, мозковий штурм, метод нейронних мереж тощо). Зважаючи на постійні зміни зовнішнього та внутрішнього середовища репрезентативність історичних даних як бази прогнозування викликають серйозні сумніви. Крім того, кількісні методи прогнозування грошових потоків практично неможливо застосовувати для нових інвестиційних проектів або стартапів. Таким чином у розпорядженні підприємства залишаються лише якісні методи оцінювання майбутніх

грошових потоків, переважна більшість яких базується на визначенні ймовірності настання того чи іншого сценарію. Традиційно оцінка ймовірності здійснюється експертним шляхом, тобто, опираючись на суб'єктивне бачення майбутнього одним спеціалістом чи групою експертів.

Іншими словами, вся різноманітність методів фінансового прогнозування майбутніх грошових потоків в Україні, через відсутність репрезентативних статистичних даних зводиться до евристики, тобто методів аналізу економічних явищ і процесів, прийняття рішень, які базуються на інтуїції, винахідливості, аналогіях, власному досвіді тощо [1, с.178].

За такої ситуації на перший план виходять особистісні якості експерта, який далеко не завжди здатен вести себе раціонально, що підтверджується емпіричним до свідомих прихильників біхевіористичних фінансів, зокрема чисельними працями Д. Аріелі, Б. Барбера, Г. Беккера, М. Вебера, Д. Канемана, Х.Мінскі, Дж.Р. Ріттера, М. Стетмена, А. Тверскі аргументується гіпотеза, що по своїй суті людина є ірраціональною, емоціональною та нелогічною, особливо у ставленні до майбутнього. Людина постійно знаходиться під впливом зовнішнього та внутрішнього середовища, які деформують її раціональну складову, змушуючи приймати нелогічні рішення.

Прийнято вважати, що в основі більшості помилок у прийнятті рішень в умовах невизначеності лежать так звані «ментальні пастки» –«накатані» і звичні шляхи, за якими болісно і безрезультатно рухається наша думка [2, с.22].Тобто життєвий досвід, сила звички та інтуїція, які досить часто допомагають людині в житті можуть спотворювати її експертні оцінки.

Однією з таких ментальних пасток, що впливають на коректність оцінки майбутніх грошових потоків є надмірна самовпевненість (*overconfidence*) – значна переоцінка ймовірності сприятливих подій та недооцінка несприятливих. Умовно дану ментальну пастку можна розділити на дві складові:

1. Оптимістичне відхилення (*optimistic bias*) – підсвідоме завищення рівня власних навичок та умінь. Так,за результатами емпіричних

досліджень О.Свенсона 82% усіх водіїв, включаючи учнів, вважають, що їх навик є вищим за середній рівень [3, с 145.].

2. Ілюзія контролю (illusion of control) – підсвідоме перевищення рівня контрольованості ситуації пов'язаної з випадковими подіями. Дана ментальна пастка відмінно проілюстрована у психологічних експериментах Е. Лангера[4, с.311-328].

Унікати описаних ментальних пасток пропонується шляхом проведення альтернативної оцінки прогнозованих грошових потоків проекту без залучення його авторів. На нашу думку, це значно знизить ймовірність потрапляння до даних ментальних пасток, оскільки експерти «зі сторони» на відміну від авторів проекту не мають емоційного зв'язку з ним і здатні холоднокровно оцінити ймовірність настання тих чи інших подій.

Крім того, варто відзначити, що важливим чинником впливу на якість прогнозування майбутніх грошових потоків є наявність у експертів певних стереотипів, які заважають правильно оцінити ймовірність та спотворюють сприйняття суті проекту.

Список використаних джерел:

1. Мочерний С.В., Ларіна Я.С., Устенко О.А., Юрій С.І. Економічний енциклопедичний словник: У 2 т. Т.1 / За ред. С.В. Мочерного. – Львів: Світ, 2005. – 616 с.
2. Кукла А. Ментальные ловушки: глупости, которые делают разумные люди, чтобы испортить себе жизнь / А.Кукла. – Москва : Альпина Паблишер, 2014. – с.146.
3. Svenson, O. Are We Less Risky and More Skillful than Our Fellow Drivers? *Acta Psychologica*, Vol. 47, pp. 143-148. Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://www.researchgate.net/publication/222465512_Are_We_All_Less_Risky_and_More_Skillful_than_our_Fellow_Drivers
4. Langer, E. The Illusion of Control. *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol.32, pp. 311-328 Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nuovoutile.it/wp-content/uploads/2014/10/Langer1975_IllusionofControl.pdf